

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre stese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romani'a:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. tãps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschiesu
20 cr. de linia
Unu exemplariu costã 10 cr.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolile nefrancate nu se voru
publica decãtu numai de la corespon-
denti regulari ai „Federatiunii“
Articolii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Revista diurnalistica.

In „Zastava,“ organulu deputatulu Mileticu ce-
mu urmatoriele:

De candu a parasitu natiunea serbesca patri'a
d'in Serbi'a pre bas'a nefericitulu tratatu de statu
a migratu in tierele aceste-a, cari atunci se numi-
au „imperatesci,“ er' acum sunt botezate „austro-
magiare,“ s'au facutu multe schimbãri politice in or-
ganismulu statulu austriacu, cari n'au potutu sê nu
afuintieze a supr'a vietiei nostre nationale. Candu
intratu natiunea nostra in acestu nou orga-
nismu de statu, care in esinti'a sa e absolutu ne-
compatibilu cu viet'i'a nostra nationala, indata
si fostu supusa unei lupte potinti, cu care
amenintiã acestu statu. — In acestu statu nou
erbulu nu e de câtu una cifra in inventariulu
militariu alu ministrulu austriacu de resboiu, natiu-
nea serbesca nu e de câtu aluatuulu politicu in mane-
a barbatiloru d'in cabinetulu Vienei. De câte ori po-
litice austriace i-trebuia carne viua, spre a aperi
culturele cu doue capete, totu-de-un'a erã destinatu
proiculu peptu serbescu, a respinge ataculu. — Si de
câte ori se imbarbatã vr'unu poporu, sê scuture ju-
gulu strainu, totu-de-un'a se comandã natiunea ser-
besca, ca prin legiunile fiiloru sei sê sufoce acestu
periclu si sê apese totu mai tare jugulu strainu.

Pana ce la unu poporu consciinti'a nationala
sta sub nula, e materialu binevenitu spre aperiarea
intereloru domniloru sei si domniloru straini; pro-
gresandu inse consciinti'a politica poterea individu-
li declina la poporu, si acestu-a vede, cã dupa cur-
sulu naturei dreptulu de a dispune despre sine, i-
compele lui, si nime altulu nu e indreptatãtu a decide
despre sortea lui.

In viet'i'a publica austriaca s'au aflu multe
ocasiuni, candu poporul nostru erã chiamatu, a do-
cumentã maturitatea sa politica; totu-de-un'a a fa-
cutu-o in sensulu „loialitãtii.“ Pentru prestatiunile
si loialitatea sa a primitu doue remuneratiuni frum-
ose, pre baronulu Rauch in Croati'a si pre dlu Ast
in Neoplant'a. De alta parte vedemu, cum se glori-
fica in Pest'a revolutiunea, si cum acelu-a, care oda-
ta meritase spendiuratoriile, asta-di e man'a drepta.
Sê nu e o miseria a cautã la trist'a situatiune poli-
tica, in care se afla asta-di slavii d'in Austri'a; nu e
nula, candu cugetãmu, cã câte-va milioane de nem-
ti si magiari domnescu preste atãte milioane de slavi?
Ce ne mandrimu cu acei 18 milioane de slavi, deca,
aceste milioane nu sunt alta, de câtu sierbi germano-
magiari? Afla-se unitatea necesaria in politic'a sla-
viloru austriaci cu privire la cararea si scopulu fina-
lu? In adeveru e tempulu supremu, ca sê ne deschi-
demu ochii si sê apucãmu calea, care duce, la ma-
ntuire; va sê dîca, sê ne ajutãmu noi pre noi, pre
cum facu asta-di numai boemii. De acum inainte po-
litic'a nostra nationala trebuie sê fia radicala.

Cine cunosce pre magiari, trebuiã sê scia inain-
te, cã numai a cugetã la impacatiune cu ei e ilusiu-
ne. Ori-ce impacatiune cu ei e sinucidere pentru noi;
si se lupta pentru integritatea lor, spre a mantien-
e marcele statulu lor prin nimicirea toturoru natiu-
nalitatiloru nemagiare; noi d'in parte-ne ne luptãmu
pentru integritatea nostra, spre a ne salvã nationali-
tatea nostra: aceste-su doue contradicteri diametra-
le cari nu se potu aplanã nici odata.

Magiarii s'au alaturatu pre langa natiunea de
statu a monarchiei austriace, in locu sê primesca ma-
re oferiã de natiunile infratite, cari locuescu in pre-
giurulu lor. Ceea ce li erã absolutu nesupportabilu
sub Bach, o incarca acum (numai in alta forma si sub
firm'a constitutiunii) celoralalte popore, cari locuescu
cu ei in acela-si corpu de statu.

Durere, d'in tota procederea nostra de pana acum nu
resulta alt'a decãtu una simpla naivitate politica. In
fuziunile nostre despre sentiulu magiaru de dreptu,
am ajutatu la nedependintia fatia cu Vien'a; amu
credutu ca copii frumoseloru lor cuvinte, si ne bu-
rãm plini de sperantia, deca nu pentru una voi-
vodina autonoma, celu putienu pentru comitate au-
tonome.

Brosiur'a lui Eötvös a facutu pre multi sê se
entusiasmeze, caroru asta-di li-e rusine de acelu en-
tusiasmu. Referintiele politice de asta-di ni voru deschi-
a ochii, cã-ci acum vedemu, cã ne ucidu national-

mente, asiã dîcendu fãra opusetiune. Provocarea con-
tinua la privilegiele si drepturile nostre istorice, fãra
resultatu, documenteaza slabatiunea nostra politica,
cã-ci pre atari ajutorie d'in trecutu nu se pote basã
una vietia nationala, deca n'are in sine potere
propria.

Unde e acêsta potere nationala a nostra, unde e
destinatiunea nostra nationala, unde e consciinti'a
nostra nationala, pentru ca sê arete, unde ardu si
devasteza Rauch, Ast si Szarvas? Unde sunt prote-
stele si dechiaratiunile vointiei nostre nationale in
contr'a nedreptatii manifeste, ce ni-o face guvernulu
magiaru? In contr'a periculu, cu care amenintia
pre natiunea nostra legea despre nationalitati, care
se desbate tocmã acum in diet'a magiara? Unde e
reversarea maniei nationale in contr'a persecutariloru
barbatiloru nostri nationali?

In adeveru, in suportarea fãra sentiã a ori-ce
sarcine, ce ni-se incarca, in admirarea modesta a totu
ce joca in pregiurulu capulu nostru, nu o aflãm!
A pune manele in pola si a acceptã unu viitoriu splen-
didu — acêsta e cea mai mare insielatiune, care ne
ingreuna cu atãtu mai tare, cu câtu programulu no-
stru nationalu tocmã in momentulu acestu-a recere
incordarea suprema a poteriloru nostre nationale.
Asta-di ne vedemu redusã la poterea nostra propria.
Deputatii nostri dietali, pana acum espusi numai bat-
jocureloru magiariloru, se potu reintorce a casa, cã-
ci presinti'a lor in Pest'a dupa primirea legii despre
nationalitati numai are nici unu sensu. Aru vatemã
demitatea natiunei nostre, deca s'aru mai espune si
pre viitoriu in person'a represintantiloru sei atacuri-
loru nerusinate ale csikosiloru politici magiari.

Chiaru in inceputu amu comisu crima in contr'a
politice nostre radicale, cã represintantii natiunei
nostru au intratu in diet'a magiara; dar' asta sminta
s'a mai potulu escusa cu sperantia, ce o aveãmu in
dreptatea fratiesca a magiariloru; asta-di inse, dupa
ce amu vedutu, cã represintantii nostri in acea dieta
au aflu numai una nedreptate nefratiesca, asta-di
trebuie sê salvãmu onorea natiunii parasindu acea
dieta; asta-di represintantia nostra nationala in Pe-
st'a a devenitu ne posibila, asta-di numai direp-
tiunea radicala a politice nostre nationale ne mai
pote mantul. Organizarea unei partite, care face opu-
setiune pasiva ori-carii nedreptati, si care accepta im-
pacatiunea de la constelatiunile politice ale poterii-
loru europene, si concentreza tote poterile intr'
unu scopu finalu determinatu, organizarea aceste
partite e detorintia cea mai urgenta. Principiulu no-
stru nationalu trebuie indreptatu pre ace'a cale, care
duce la tient'a finala a tendintiloru nostre nationale.
De nu vomu plecã de curendu pre acêsta carare,
nu ni remane alt'a, de câtu sê ne facemu cetatiani
magiari si sê ne desbracãmu de nationalitatea ser-
besca. De vomu remanê credintiosi politice nostre
neresolute, atunci chiar' prin esistintia nostra in im-
periulu magiaru va trebui ca mane poimane sê de-
venimu „magiari ortodosi.“

Independintia constitutiunale a Transil- vaniei *).

III.

Pana acã am documentatu independintia Tran-
silvaniei de tier'a unguresca, d'in punctu de vedere
strinsu legalu.

Romanii inse pre langa iubirea ce porta pentru
libertatea si independintia constitutiunale a tieriei
loru, mai aveau si alte motive politice la 1848, de a
fugã de ori ce unire cu tier'a unguresca.

Ungurii se pregãtau la o revolutiune in contr'a
Austriei. Era Transilvania nu erã pregatita pentru
unu resbelu in contr'a nemtiloru si a Rusiloru. Cu
deosebire, Romanii d'in Transilvania nu gasiau neci
unu interesu pentru a se aruncã in eventualitãtile
unui resbelu infricosiatu, sub nume de unguri, sub
stindarde unguresci, si pentru mai mare glori'a un-
guriloru: cu atãtu mai putienu, pentrucã bine scieau
Romanii d'in istoria, cã Ungurii totdeun'a au fostu
cei mai nenorociti in revolutiunile lor, si cã Tran-
silvania de vr'o 300 de ani incoce, de câte ori o au
impinsu pecatele de a luã parte la acele revolutiuni

* A se vedê nr. 161, 162, 163 si 164.

fatale, totdeun'a a suferitu infricosiatu, pana ce in
urma, cu finitulu secl. XVII., in urmarea si totu d'in
caus'a revolutiuniloru unguresci, si-pierdã si ea inde-
pendintia si suveranitatea de mai innainte. Bine le
scieau aceste-a Romanii la 1848, si nu voiau sê mai
calce pre urm'a Betleniloru, Tocoliloru, Racotiloru
s. a., ci urmara suatulu lui Tserey, care cu tote cã
erã secuïu, erã bunu patriotu, si inca in seclulu XVII,
cu voce profetica plangandu cantã: „*Fia-ti de invetia-
tura macaru de acum innainte, o! Transilvania, tibi'a
mea patria, cu Ungureni sê nu te insotiesci, ca sê nu su-
feri infricosiatu, precum suferi acum... Nenorocirea
Transilvaniei totdeun'a d'in tier'a unguresca si de la un-
guri s'a trasu... Astufeliu pierduramu si tier'a si liber-
tatea.*“ Romanii mai considerã, cã daca revolutiunea
unguresca ar' triumfã, prin concursulu lor, apoi
Transilvania dupa legile unguresci aveã sê si pierda
independintia, si Romanii nationalitatea. Mai consi-
derã Romanii si aceea, cã ei n'au neci unu interesu a
se scolã in contr'a Austriei in câtu tempu ungarii nu
primescu botezulu civilitãtii europene, adeca in câtu
tempu nu voru sê scia ce insemneza dreptulu egal,
pentru cã Romanii nu aveau si nu au neci unu inte-
resu de a schimbã apesarea nemtiesca cu tirani'a
Unguresca. Mai considerã, cã daca ungurii se por-
tara si se porta inca cu atãta sumetã si nedreptate
cãtra Romani chiaru si acum, candu Austri'a e inca
in petiore, si prin urmare, au de a duce inca atãta
frica de uneltirile ei: apoi cum n'au sê se porte dupa
ce ar' scapã ei si de acêsta grije! Fostu-au Ungaria
si Transilvania si sub regi si vojvodi unguresci; au
fostu tempuri, candu ungurii erau singuri stapanitori
ai acestoru tieri si bine tienu minte Romanii, si neci
nu se cuvine sê uite pana ce ungurii nu se voru face
omeni drepti si de treba, de monumintele cele infame
a le domniei unguresci de atunci, de Verbõtz, de
Aprobate, de Compilate, la care provoca
ungurii si asta-di. De ar' fi tîenutu pana asta-di fãra
de neci o infrenare acea domnia unguresca, diu nu
sciu daca nu ar' fi fostu siliti Romanii, sêu a se face
cu totii unguri ca Huniadestii si ca mai toti magna-
tii romani, sêu a parasã tier'a unguresca si Ardealulu
cu totii, cu alti Negri, si cu alti Dragosi, spre a nu
se oprì pote neci in Dobrogi'a.

Ne amagiã la 1848 cu improprietãrea tierani-
loru, cu tote cã congresulu nationalu d'in Blasiu, o
decretase innainte de diet'a d'in Clusiu; inse chiaru
si improprietãrea, fãra drepturi nationale, ce ga-
rantia potea sê aiba, daca aristocratia unguresca se
asiedia de singur'a si neaternat'a domitore a tieriei!

Nu mai incãpe indoieala, cã acêsta natiune ari-
stocratica, cu diet'a ei, cu camer'a ei de josu si de
susu sêu a magnatiloru, acêsta natiune de magnati,
care numai pre Englezi afecteaza a imitã, nu in mai
multu de câtu diece ani, era-si ar' fi despoiatu pre
Romani de tote mostele. Au nu veduramu in cei 12
ani d'in urma, cum aristocrati'a transilvana deduse
man'a cu nemtii spre a gonã pre Romani d'in moste-
le lor, sub mli de preteste! Au nu scimu, cã mai de
una-di la Pest'a, caus'a tieraniloru, asiã precum o a
regulatu guvernulu lui Bach, numai si numai de
frica nu o au supusu ungurii unei noue revisiuni si
regulãri!

D'in tote aceste-a urmeza, cã nu numai dreptu-
rile seculare a le tieriei, dara si cea mai elementara
prudintia politica i faceã pre Romani, ca sê fuga de
unirea cu tier'a unguresca.

Mai au inca ungurii nesce arguminte forte curio-
se intru a sustienê unirea Ardealului cu tier'a ungure-
sca: arguminte care e bine a nu le lasã nedesbatute.

Ungurii dîcu: „Unirea Transilvaniei cu Un-
garia, in respectu nationalu, este o intrebare de vietia
sêu morte pentru noi, pentrucã Transilvania inca are
unu numeru de ungurii, si daca ar' remanê separata
de Ungaria, acei unguri, mai curendu sêu mai tar-
dîu, ar' cautã sê pierã in mediulocu atãtoru milioane
de Romani. Apoi a parasã Transilvania insemneza a
o lasã Turcului.“ (Nu glumescu: sunt vorbele renu-
mitulu romantieru alu unguriloru Iocai Mor, ce le-
a pronunçiatu in diet'a d'in Pest'a.)

Mai adaugu ungurii: „unirea Transilvaniei cu
Ungaria, d'in punctu de vedere strategicu, este con-
ditiunea neaperata a marinei nostre venitorie. Un-
garia, fãra Transilvania, nu si-ar' potè pleni misi-
unea sa providentiala de a civilisã Orientulu. Tran-

silvani'a, in centrul Daciei celei vechi, este o adeverata cetate firesca: in centru fiind, domineza firesca siesurile Banatului si a le Bihariei pana in Tis'a, domineza delurile si v'ile Moldaviei pana d'in colo de Nistru, si siesulu celu adencu alu tierci romanesci pana la Balcanu. Transilvani'a este unu adeveratu centru strategicu, care te face domnu a tota periferi'a. Numai Romanii cei vechi cunoscura importantia strategica a Transilvaniei: aici se intaria ei, aici era Sarmisegetus'a. Legiunile romane de buna voia parasira Dacia. Barbarii nu cunosceau acesta importantia strategica a Transilvaniei, pentru aceea si cadiura toti, unii dupa altii. Voi, Romanii, acestoru Carpati aveti a multimi esistintia vostra nationala. Insu-si Negru si Dragosiu, d'in sinulu acestoru Carpati sempiterni trecura de intemeiara Principatele de la Dunare. Apoi, in tempurile nostre, imperatii de la Vien'a pre candu erau tari, doi seculi se luptara cu Ungurii, cu Romanii, cu Turcii, pana ce se facura Domni ai Transilvaniei. Era la 1849, Nemtii lui Puchner, si casacii lui Luders se retrasera d'in Transilvani'a, dara de alta parte, Ianculu, capitanulu legiunilor vostre celoru neregulate stete voinicu in muntii apuseni ai Transilvaniei, ne batea de ne stingea indata ce ne apropiamu de strimtoriile muntilor, si ne inspira terore pana in tienutul Clusului si alu Uniadorei, si pana la malurile Tisei; de groz'la navalirilor lui, noi nu poturamu apera pasurile Transilvaniei despre Romanii si Moldov'a. Astufeliu, Nemtii si Rusii reintarara fara mare dificultate pre unde esisera."

"Deci, de o parte spre a scapa de morte pre ungurii d'in Transilvani'a; de alta parte, spre a scapa unu stare punctu strategicu de manile vre unui vecinu, intruparea Transilvaniei cu Ungari'a este o necesitate si pentru securitatea esistintiei noastre nationale, si pentru marirea viitoria a tierci unguresci: pentru ca Ungari'a numai ca domna a Transilvaniei si numai prin Transilvani'a ar' potè se ajunga era-si in stapanirea drepturilor ei istorice celoru sacre, asupra Principatelor de la Dunare, cari de jure sunt partile cele mai scumpe, sunt margaritariile coronei unguresci. Cine e domnu alu Transilvaniei e domnu alu Principatelor! Numai intru acestu chipu, *Dunarea va fi libera, si totu pamentulu d'entre Adriatica si Marea Neagra, va fi o mare Ungaria.* Numai intr' acestu chipu se va realisa *juramentulu ce depunu Regii Ungariei de a reincorpora tote provinciile ce se tieneau odinora de corona Ungariei.* Numai intr' acestu chipu, *nu se voru portà numai de parada stegurile Romane si Serbe, Bulgare si Bosniace la ceremoni'a incoronarei Crailoru unguresci.* Numai intr' acestu chipu, nu va fi indesiurtu, *ca stemele acestoru provincie incungiura sigilulu regal alu tierci unguresci. Ar' fi a li face o nedreptate a crede, ca aceste provincie ar' fi uitatu de legaturile cele sacre ce le stringea odinora de Ungari'a; o nedreptate a crede, ca acele-si nu ar' se ca remanendu ele ca pana acum, separate de Ungari'a, ar' cade prada Rusiei, fiindca ca staturi neaternate nu s'ar' potè sustiene, era sub scutul coronei unguresci celei potinte ar' inflora.*" (Nu glumescu: tote cele sublineate sunt propriile cuvinte a le grafului Carlu Zay, publicate in „Wanderer“ nr. 65, mart. 16, 1861.) Ungaria n'a fostu, prin Transilvani'a va fi!"

Blasiu, 17 nov. 1868.

Doi articli scurti.

I. D. Paulu Nyári, presedintele comisiunei esmise de diet'a pestana spre a examina proiectulu de lege pentru regularea instructiunii publice populare in prea fericitele tieri de sub glorios'a corona a s. Stefanu, la 8 oct. a. c. s'a adresatu si ca tra vicariulu metropolitanu de aici, acum rep. Const. Alutanu, spre a-i desemna pre barbatii de specialitate, cu cari comisiunea ace'a a dietei pestane se se puna in contielegere in afacerea preamentita. Scriori'a dlui Nyári era pulverisata cu frase amagitorie ca una pilula de arsenicu: ca diet'a voiesce, ca legea ace'a se reesa spre multiamirea toturoru confesiuniloru s. a. — dar' semburele ei lovia cu totulu airia si inca de una data in doue parti.

Inse acum rep. vicariu Alutanu in contielegere si prin colucrarea pre Ven. Consistoriu metropolitanu evita fericesce curs'a, ce se tinesese cu maiestria, si la 17 oct. tramese dlui Nyári respunsulu, ce culmineza in cuvintele urmatorie:

cumca „a venitu la ace'a convingere, ca si cu privire la confesiunea nostra gr. c. d'in intrega provinci'a metrop. acesta cestiune numai asi se va potè resolve spre deplin'a multiamire a animelor, deca i-se va da ace'a ocaziune de a se aduna in congresu baserescu si scolasticu mixtu, si acestu-a dupa ace'a si va da opiniunea poftita d'in conclusulu reprezentantiloru alese atatu d'in statulu preutiescu catu si mirenescu; in casu contrariu, candu barbati singurateci ca necompetenti — fia acei-a si de specialitatea receruta — si, aru lua cutexarea de a-si da expresiunea opiniunii la una asemene cestiune

— aru trage numai a supra loru urg'la confesiuniloru sei, si la resolverea acelele cestiuni necum se folosesc spre multiamirea animelor, dara mai mare stricatiune s'ar' causa intaritandu-se animele."

Adeca: Consistoriulu metrop. d'in Blasiu nu recunosc nimeni dreptulu de a regula afacerile scolastece, de catu congresulu nostru mixtu, — prin urmare elu este la inaltimea misiunii sale ca in 1842.

II. Cercetarile tribunalulu Muresianu a supra Pronunciamentulu, au trasu dupa se-ne si alte calcari de casa, a fara de cea d'in Brasiovu. Lucrulu s'a facutu in tacere si a remasu in tacere, pana asta-di. Eu inca l'asiu fi lasatu in tacere, deca nu venia la mediu unu incidente, ce arunca umbra grosa a supra onoratei justitie regesci d'in scaunulu Muresiului, si preste totu a supra procedurii in caus'a Pronunciamentulu.

Cu ocaziunea unei cercetari de acele, judele delegatu a luat si una epistola venita de preste Carpati. In epistol'a ace'a se afla expresiuni detragatorie, ma chiar si defaima a supra Romaniei — nu sciu, fost'au ele scrise de respectivulu intru unu momentu de desperatiune (pre cum se dau la aventurari forte adese ori), s'au dora purcese d'in sretia: tenerulu acelu-a sciendu bene ca postele „reg. unguresci“ desfacu fara nece una genare plicuri si epistole, ce vinu d'in Romanii, va fi cugetatu se face una placere adurmecatoriloru — destulu ca epistol'a cu spresiunile acele detragatorie ajunse in manele tribunalulu d'in Osiorheiu. Dar' acesta nu este ce-va extraordinariu. Ci se vedemu mai in colo.

Preste catu-va foia guvernamentale „Esti Lap“ in nr. seu 230 aduce una corespundintia, in care da si unu pasagiu de vre-o 10 s're d'in epistol'a ace'a confiscata de tribunalulu Muresianu si detienuta in archivulu d'insului.

Acu este extraordinariulu, acu este frapantulu, — acu este argumentulu celu mai chiaru spre cunoascerea scopului, pentru care se calca casele si se ieu scrisori de pre la unii romani d'in Tri'a.

Asia padiesce tribunalulu d'in Osiorheiu secretulu epistolariu, facandu abusu de epistol'a confiscata de la unu acusat, si publicandu-o fara scirea si invoierea d'insului. Asia padiesce elu secretulu oficiului, pre candu diuariele magiare bucina in lume, ca cursulu procesulu este invelitu in secretu oficiosu!

589

Presentatu in 18 noevre 1868.

Judecatori'a de presa.

Spectabilelu tribunalu de jurati!

Actulu de acusatune

alu lui Carolu Rath, consiliariu ministeriale, directore alu causelor regesci, si advocatu alu santei corone magiare, ca procurore generale in afacerile de presa,

contra dlui Alexandru Romanu, deputatu dietale, redactore respunsabile si proprietariu-editoriu alu diurnalulu „Federatiunea.“ (Malulu inferioru alu Dunarei, Nr. 19).

Pentru delictele de presa, cuprinse in numerii d'in anulu curinte 25 si 28 ai diurnalulu politicu „Federatiunea“, precum si in numerulu d'in anulu curinte 38 alu acelu-a-si diurnal.

3612—3640

868.

Spectabile tribunalu de jurati!

In numerii 25 si 28, de la 26 februaru si 2 Martiu d'in anulu curinte, ai diurnalulu politicu „Federatiunea“, care apare aici in Pest'a in tipografi'a lui Alexandru Kocsi, sub redactiunea respunsabila a dlui deputatu dietale Alexandru Romanu, s'au publicatu, sub urmatori'a rubrica: „D'in Transilvani'a, 19 fauru“ si „Pest'a 19 fauru“ doi articli nesubsemnati, d'in caus'a caroru-a am insinuat plansorea mea domnului jude investigatoriu in afacerile penale de presa, la 2 aprile d'in anulu curinte.

In numerulu 38 de la 20 martiu d'in anulu curinte totu alu diurnalulu „Federatiunea“ a aparatu sub rubrica: „Romanii in Dualismu“ unu articlu mai nou si de una directiune mai determinata, subsemnatu cu liter'a D. si datatu d'in Sabiu de la 13 martiu 1868, d'in caus'a carui-a conformu oficiulu meu de procurore generale mi-am insinuat asiderea plansorea prealabile in 26 aprile d'in anulu curinte.

Eu n'am potutu se determinu pre acusat nece in un'a d'in aceste plansori; ca-ci articli au aparutu fara de a fi subsemnati; — era contra redactorelui respunsabile, considerandu calitatea sa de deputatu si dreptulu seu de imunitate, n'am potutu se me plangu fara concessiunea prealabile a camerei represintantiloru, si a trebuit se me abstienu de la procederea pentru a-mi casciga concessiunea pana candu subversa inca posibilitatea, ca autorii respunsabili in line'a prima se voru eru prin investigatiune.

De ora-ce inse redactorele respunsabile alu diurnalulu „Federatiunea“, dlui Alexandru Romanu, carele sub decursulu primei investigatiuni, in urm'a ambelor mele plansori,

fu intrebatu prealabilmente numai ca martoru si numai pentru deslucire, s'a abstienutu de a numi pre autorulu articloru cestiunati, detorintia de procurore generale mi-a impusa ca se midlocescu de la camera represintantiloru decisiunea enunciatu in 27 iuliu d'in anulu curinte, si alaturata sub H. si XI. ca tra actele de investigatiune, in intiesulu carei-a s'a concesi intentarea investigatiunii si, conformu rezultatulu acestei-a, chiar si a actiunii publice contra dlui deputatu Alexandru Romanu.

D'in caus'a delictelor de presa, cuprinse in numerii 25 si 28 d'in anulu curinte ai diurnalulu „Federatiunea“ precum si in numerulu seu 38 d'in anulu curinte, si cari colidu cu §-ulu alu 6-le alu legii de presa, in poterea acestei decisiuni mi-am presintatu plansori continuative, in urm'a caroru-a investigatiunile pentru delictulu de presa cuprinu in articli cari formeza obiectulu plansoriloru mele s'au estinsu a supra dlui deputatu Alexandru Romanu, ca redactore respunsabile alu diurnalulu, si, de ora-ce elu nu a numitu nece cu acesta ocaziune pre autorulu articloru, ba, ce e mai multu, a primitu pentru ei a supra sa in modu expresu respunsabilitatea, — carea si de altmintre i era impusa dupa lege in asemene casu, — s'au si terminatu contra lui conformu prescriptiuniloru.

Promitiendu aceste, si de ora-ce respunsabilitatea pentru delictele de presa, reiterate in articlii memorati si colidate cu §-ulu 6 alu legii de presa, apesa pre acelu-a-si acusat; presentandu induoitulu procesu verbale si tote actele de investigatiune, am onorea a substerne urmatoriulu:

Actu de acusatune.

Articlii determinati mai susu si cuprinse in numerii 25 si 28 ai diurnalulu politicu mentionatu, cari prin strins'a loru legatura nu formeza propriaminte decatu unu singuru articlu continuatu in doi numeri, ataca de a dreptulu unitatea de statu a teritoriulu de sub sant'a corona magiara si actia la factic'a ei disolutiune precum si la stramutarea violenta a constitutiunii si la nesupunere facia cu autoritatile legali; ca-ci cu privro la Uniunea infintiatu pre baza legiloru sanctiunate si realizata chiaru si in fakta, carea unifica cu totulu Transilvani'a cu Ungari'a, este distu expresu in aline'a a 2-a a articlulu d'in numerulu 25: „ca Romanii antiunionisti d'in Transilvani'a nu potu recunosc pre deputatii transilvani de la diet'a d'in Pest'a nece ca deputatii ai Transilvaniei nece ca ai Romaniloru de acolo, ca-ci mandatulu loru se bazeza, in intiesulu argumentatiunii acoloru-a, pre una lege electoralu novalida, si ca nu se pote trata cu antiunionisti decatu pre temeulu Diplomei Leopoldine si a acoloru-a-si conditiuni, cari si-le-a ascuratu si-e si Croatia; ca-ci, afara de acesta, in aline'a a 7-a d'in articlulu de frunte alu numerulu 28, cu provocare la articlulu precedentu, se enuncia deja ca una convictiune intima a redactorelui:

„ca majoritatea Romaniloru d'in Transilvani'a nu voiesce si nece nu pote se recunosc ca pre deputatii romani transilvani d'in Pest'a ca deputatii ai patriei si ai natiunii romane, si ca, prin urmare, nu li recunosc nece chiaru dreptulu, de a lucra seu de a tacu in Corpulu Legislativu alu Ungariei, in numele natiunii romane.“

„ca diet'a d'in Pest'a nu are de a decide despre independintia si autonomi'a precum nece despre drepturile nationale a le Transilvaniei;“

„ca natiunea romana nu a alesu deputati, pentru ca acesti-a se o despoie in diet'a d'in Pest'a de patri'a sa si de drepturile sale.“

In fine, pentru ca fapt'a deputatiloru transilvani de a se fi infatiasitu in diet'a de Pest'a, se numesce sminta comisa, fapta culposa, si se provoca pentru emendarea acestei sminte a loru, ca se abdica prin unu protestu colectivu si se si depuna mandatele

Articulu de frunte de sub rubrica: „Romanii in dualismu“, separatu de articlulu de mai de susu, si publicatu in numerulu 38 alu diurnalulu „Federatiunea“, actia la disolutiunea acelei-a-si unitati de statu, respective la transformarea violenta a constitutiunii si la nesupunere facia cu autoritatile legali, si a nune prin ace'a

ca drepturile Transilvaniei si cu deosebi a le Romaniloru sunt aretate in aline'a a 4-a ca unele, cari nu potu mcapu in cadrulu legiloru magiare;

ca in aline'a a 11-a facia cu Uniunea efectuata se afirma: „ca Romanii (adeca cei d'in Transilvani'a) stau pre unu altu terenu de dreptu publicu, decatu ca se pote casciga ce-va de la dualismu;“ mai de parte prin ace'a,

ca parlamentulu magiariloru, ca necompatibile cu dreptulu Transilvaniei, nu este recunoscutu in aline'a a 18-a;

ca Uniunea infintiatu, precum se afirma, prin fortia si nucu convoire imprumutata, este denegata in aline'a a 19-a; mai de parte prin ace'a,

ca poterea si validitatea legiloru este denegata in aline'a a 20-a, pana ce nu va fi una noua lege electoralu;—

In fine, prin urmatori'a provocatiune si incuragiare cuprinsa in aline'a a 22-a: „Cunosceti si sentiti cu to-

In acestu trimestru primiram subventiunile de la doua consilii judetiene, Remnicu-Saratu si Vlasca, de la trei consilii urbane Bucuresti, Vaslui, si Berladu, si 15 rurale d'in judetului Cuvurluiu.

In cursulu acestui trimestru, cinci-spre-diece insi si-au castigatu prin sumele ce au oferitu, dreptulu de membri ai adunarei.

II.

Éta acum, domni mei, si starea anuale a societății de la 1 iuliu anulu trecutulu pana la finele lunei iuniu anulu corentu.

In cursulu acestui anu, primul an alu societății, societatea numera 1260 membri.

D'in acesti sunt membri ai adunarei, impreuna cu cei cinci-spre-diece ce veti binevol ai proclama asta-di, 175 insi.

De la toti acesti membri s'au primitu lei vechi 73,912—21.

Donatiuni 2,282—28.

De la 11 consilii judetiene 49,502—32.

De la 18 consilii comunale 23,845—80.

De la comitetulu pentru invetiatur'a poporului d'in Brail'a 864.

De la oper'a italiana d'in Craiova 1,350.

Procente d'in banii dati imprumutu in cursulu anulu 4,002—29.

Estraordinare 591—22.

Subventiune pentru siese studenti, primita de la consiliulu judetianu de Cuvurluiu, si de la consiliulu comunalu de Galati 9,333—12.

Sum'a totala a baniloru intrati in cursulu anulu 1867/8 este 165,692—13.

S'au chieftulu in cursulu acestui anu:

Pentru trebuintele societății lei vechi 3119—12.

S'au tramisu la destinatiunea lor subventiunile primite de la consiliulu judetianu de Cuvurluiu si de la consiliulu comunalu de Galati 9,333—12.

Sum'a totala a chieftuileloru in cursulu an. 1867—68 lei vechi 12,452—24.

Remane avere curata a societății la finea anulu 1867—68 lei vechi 153,239—29.

Asta avere consista in patru bonuri ale tesaurulu publicu in suma de lei vechi . . . . . 132,424—23

Si in numerariu . . . . . 20,825—6

Sum'a lei vechi . . . . . 153,239—29

Acést'a este starea societății in totu cursulu anulu. — Condicile si dosarele sunt facia. Cartea societății e sub tipariu.

III.

Comitetulu dvostra, in momentulu ce-si depune mandatu cu care l'ati onoratu, d'ice cu consciintia impacata că, a cercatu a-si implini detori'a ce a luat a supr'a-si: a facutu cătu a potutu, pote mai multu de cătu se potea accepta la inceputu. Societatea pote deja intretien la studie universitarie in Franci'a seu Itali'a, trei teneri de peste Carpati.

E multu cătu s'au facutu dnii mei, dar' atātu inca nu este de ajunsu. Trei-dieci mii galbeni celu putienu, d'ice d. Lupascu intr'o scrisore a s'a, ar' potè salvà onorea Romaniei libere. Si ast'a se va face domni mei. Unu membru alu so-

cietății mi scria mai de-una-di: In orasiulu meu toti cei seraci au contribuitu: urmeza acum rondulu celoru avuti.

Cātu pentru consiliile judetiene si comunale, inca nici jumetate d'in ele n'au contribuitu pentru societatea nostra. Ér cele ce au creatu subventiuni anuale precum consiliile judetiene si comunele de Cuvurluiu, Galati, Brail'a etc., sè nu avemu indoiela că voru continua a-si implini cu santitate patriotic'a obligatiune ce au luat a supr'a-si.

Sè nu ne indoiemu unu singuru momentu că, idee'a cea mare a societatei noastre va stringe in giuru-i cu incetulu pe toti Romanii d'in tote părțile si de tote partidele, că-ci societatea nostre este unu semnu de legatura si de fratia cu Romanii d'in centrulu Daciei lui Traianu, d'in acestu centru neseccatu, care d'in secli fecondeza tota periferi'a Daciei, candu prin spad'a lui Negru si Dragosiu, candu prin invetiatur'a lui Lazaru si altoru, candu prin colonele cele intinse si nesfersite ce pana asta-di tramite fără incetaru pana la Tis'a, pana la Prutu si Nistru, si pana la Dunare si Dobrogea; că-ci, precum sorgintea transilvanica a Muresiului, a Oltului, a Bistriției si a celoru-l-alte riuri ale Daciei intregi, nu seca nici o data: asià e neseccata si nesfersita Transilvani'a in Romanii sèi.

Scopulu nostru este a asecura inca si mai multu vitalitatea acestoru Romani, nu numai ajutandu cultur'a lor, dar' dandu chiaru acestei culture direptiunea cea adeveratu nationala, o direptiune occidentala, latina, in loculu direptiunei gotice si soitice in care i-a impinsu impregiurările fatale de asta-di.

Unu lucru numai ve ceru, constantia si concordia si scopulu va fi ajunsu.

Siedinti'a adunarei societății este deschisa (Aplause prelungite.)

II.

Dupa acést'a dare de sema d. Presiedinte conformu art. 24 d'in statute propune alegerea a trei secretari d'in sinulu Adunarei.

Adunarea decide ca dd. secretari ai adunarei precedente se urmeze a-si ocupa locul si la acést'a adunare.

III.

Cu incuviintiarea adunarei se proclama de membri onorari ai societății toti membri actuali ai academie romane.

IV.

In virtutea art. 19 lit. c. d'in statute se proclama de membri ai Adunarei urmatorii dd.

- 1. Neronu Lupascu, Vaslui lei v. 380 28
2. Scarlatu Pastia, Iasi — 380 28
3. Mat. Sturza, Miclesianu — 380 24
4. I. N. Titulescu, Craiova — 378
5. C. Balaisiu, Iasi — 380 82
6. Vasilie Costovici, Brail'a — 384
7. Dimitrie Zamfirescu, Iasi — 380 28
8. Const. Porumbaru, Bucuresti . . . . . — 384
9. Gg. Matasariu, Cahulu — 384
10. Ioanu Rosaru — — 384
11. G. Gheorghiu — — 384
12. Petru Bodescu — — 384
13. Cost. Gheorghiu, Galati — 384

- 14. Nicu Lingucianu, — — 384
15. Ionu Streiescu — — 409 20

V.

Se procede la alegerea comisiunei pentru esaminarea scoteleloru trimestrale si anuale pana la 1 iuliu anulu corentu, si se proclama de membri ai comisiunei, dd. Timolepu, Cepesiu, Al. Lupascu, Bursanu, Almasiescu, Munteanu, Racovicenu si locutieninte Lupasicu.

VI.

Se decide ca siedinti'a viitoria sè fia luni ser'a la 23 sept. si cu acést'a siedinti'a se redica la 10 ore ser'a.

Presiedinte: A. PAPIU ILARIANU.

Secretari: P. G. Cetatianu, M. Strajanu, G. Comisa.

Varietati.

*(Unu preutu nu dupa renduel'a lui Melchisedec). Mai multi poporeni d'in comunitatea besericesca de Covasintiu (Comit. Aradului) intr'unu articlu mai lungu se plangu a supr'a portării scandalose a parocului lor D. Masimilianu (?!) B. . . carele este invinuitu de incestu, de maltratarea servitoriloru beserice locale si amestecu silnicu intru tote afacerile comunității cu vatemarea intereseloru acesteia, etc. Cu tote că esemplele cele rele si demoralisatorie poporulu, provenindu acele chiaru d'in partea unui preutu nu ar merită crutiare, totu-si viet'i privata a unui omu, cătu de scandalosa ar' fi aceea, noi nu vrem a o trage la publicitate, ci indrumămu pre respectivii geluitori ca sè caute vindecarea seu delaturarea reulu la forulu celu competente, carele reside in Aradu. Venerab. Ordinariatu va sci adă measurele cuviincioase spre infrenarea demoralisatiunii si numai daca reulu constatatu nu s'ar' delatură, atunci ar' potè veni treb'a la forulu opiniunii publice.

*(Inconvenientu.) Provederea a 4000 de fl. in bugetulu terei, ca subventiune pentru gimnasiulu nationalu romanu d'in Brasiovu, pre langa conditiunea de a numi guvernulu pre profesorii acelu gimnasiu, involve cu atāt'a mai mare neccuitate, cu cătu pentru gimnasiulu serbescu d'in Neoplant'a s'au votatu 7000 de flor., fără de neci o conditiune: De acc'a noi, cari susutienemu că statulu este detoriu a ajutã institutele publice de inaintare fără a-si fabrica drep-turi d'in ajutoriele impartite d'in averea comune, credemu, că fundatorii si supraveghiatorii gimnasiulu d'in Brasievu voru fi mai gat'a a respinge acestu ajutoriu, de cătu a suferi atāt'a umilire si a vinde dreptulu de alegere pentru 4 mii floreni.

*(Necrologu.) Blasiu, 14 nov. In 11 ale curentei se mută la cele eterne vicariulu capitulu metropolitanu de aici, D. Constantinu A l u t a n u, in etate de 72 ani, dupa-ce in cursu de 49 ani a portatu oficie baseresci de cele mai alese in baserica nostra. Immormentarea d'insului s'a templatu eri dupa amedia-di, cu pietate cuvenita. Fia-i tieren'a usiora!

*(„Perseveranti'a“) diurnalu d'in Romani'a, e oprita in Ungari'a sub cuventu, că agiteza in contr'a acestei tiere. Se mai vorbesce, că ministeriulu magiaru aru avè de cugetu a oprl si pre „Romanulu.“

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumuriloru de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Posionu, Neuhausel, Pest'a, Czegléd, Segedinu, Temisior'a, Jasenov'a, Beserica-Alba, and Sosescu in Baziasiu.

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Beserica-Alba, Jasenova, Temisior'a, Segedinu, Czegléd, Pest'a, Neuhausel, Posionu, and Sosescu in Vien'a.

Jasenov'a-Oraviti'a.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Jam, Racasdia, and Sosescu in Oraviti'a.

Oraviti'a-Jasenov'a.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Racasdia, Jam, and Sosescu in Jasenov'a.

Vien'a-Oradea-Mare.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Pest'a, Czegléd, Püspök-Ladány, and Sosescu in Oradea.

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosescu la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Sosescu in Püspök-Ladány, Czegléd, Pest'a, and Vien'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arauu.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Pest'a, Czegléd, Szolnocu, and Sosescu in Aradu.

Aradu-Vien'a.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Solnocu, Sosescu in Czegléd, Pest'a, and Vien'a.

Vien'a-Paris.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Salzburg, Monacu, Stuttgart, Mühlacker, Karlsruhe, Strassburg, and Sosescu in Paris.

Paris-Vien'a.

Table with 2 columns: Station and Time. Rows include Stassburg, Karlsruhe, Mühlacker, Stuttgart, Monacu, Salzburg, and Sosescu in Vien'a.

Comunicatiunea posteloru.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, sosescu in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosescu in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.

